

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΝΤΑΝΙΕΛ ΟΛΜΠΡΙΧΣΚΙ

«Το κινηματογραφικό κοινό δεν είναι ηλίθιο»

Ο Πολωνός ηθοποιός, καλλιτεχνικό παιδί του Βάιντα, κάνει στην Ελλάδα το σκηνοθετικό ντεμπούτο του, και μάλιστα σε θεατρική παράσταση.

Ο Ντανιέλ Ολμπρίχσκι μιλάει πολωνικά, ρωσικά, γαλλικά και αγγλικά, αλλά θεωρεί πρώτη γλώσσα του τη γλώσσα του κινηματογράφου και πρώτη πατρίδα του τα κινηματογραφικά στούντιο σε όλο τον κόσμο, όπου ανάλωσε τα περισσότερα χρόνια της ζωής του. Θεωρεί πατέρα του τον Αντρέι Βάιντα, ο οποίος τον αγάλισε σχεδόν από τα είκοσι του και τον καθιέρωσε στον κινηματογράφο με μια σειρά ρόλων σε ταινίες που μπήκαν στην ιστορία της ευρωπαϊκής έβδομης τέχνης.

ΤΕΜΠΟ: Κύριε Ολμπρίχσκι, στην Ελλάδα σας γνωρίζουμε ως σπουδαίο ηθοποιό του κινηματογράφου. Σας συναντάμε, ωστόσο, εδώ ως σκηνοθέτη.

Ντανιέλ Ολμπρίχσκι: Η αλήθεια είναι ότι

Συνέντευξη στη
Ρωξάνη ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

έπρεπε να περάσουν αρκετά χρόνια αμέτρητων ρόλων σε κινηματογραφικές ταινίες και περίπου εκατό ρόλοι στο θέατρο για να συνειδητοποιήσω αυτό που ο Βάιντα είχε δει σχεδόν τριάντα χρόνια πριν. Από νωρίς είχε εκτιμήσει όχι μόνο τις υποκριτικές μου δυνατότητες, αλλά και τις «σκηνοθετικές» μου παρατηρήσεις κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων. Μάλιστα, σε τρεις ταινίες έβαλε το όνομά μου στους συντελεστές με την ιδιότητα του «βοηθού σκηνοθέτη». Μεσολάβησε το διάστημα που γύριζα ταινίες και μόνο τα τελευταία χρόνια άρχισα να σκέφτομαι τη σκηνοθεσία. Ένας λόγος είναι ότι, ως ηθοποιός άνω των πενήντα, δεν βρίσκω πια τους ρόλους που έβρισκα, αφού οι καλοί ρόλοι είναι τις περισσότερες φορές για νεότερους άνδρες.

ΤΕΜΠΟ: Πώς προέκυψε αυτή η πρώτη σκηνοθεσία σας, και μάλιστα σε θεατρική παράσταση στην Ελλάδα;
Ντ. Ολμπρίχσκι: Δέχτηκα ένα τηλεφώνημα από την Ελλάδα και μια πολύ ωραία γυναικεία φωνή, της Τατιάνας Λύγαρη, μου ζήτησε να σκηνοθετήσω μια παράσταση που ήθελε να ανεβάσει. Το περίεργο ήταν πως το έργο που μου πρότεινε ήταν το «Λαχτάρα για κεράσια», έργο μιας φίλης μου, της διάσημης Πολωνίδας ποιήτριας και στιχουργού Αγκνιέσκα Οσέτσκα, που πέθανε τον περασμένο Μάρτιο. Τότε άρχισα να πιστεύω πως ήταν μοιραίο να εμπλακώ, γιατί πριν από καιρό είχα υποσχεθεί στην Αγκνιέσκα να συμμετάσχω σε μια παράστασή της, πράγμα που δεν έγινε ποτέ, κι εκεί-

νη, όποτε συναντιόμασταν, μου έλεγε: «Θα το δεις, μια μέρα θα συνεργαστούμε».

ΤΕΜΠΟ: Τώρα που ολοκληρώσατε τη σκηνοθεσία και η παράσταση είναι σχεδόν έτοιμη, ποιες είναι οι εντυπώσεις σας από την αναπάντεχη αυτή εμπειρία;
Ντ. Ολμπρίχσκι: Στην αρχή ένιωθα άβολα γιατί σκεφτόμουν πως δεν γνωρίζω το θέατρο εκτός σκηνής. Κι έπειτα, με τρόμαξε το γεγονός ότι η Οσέτσκα έχει γράψει «γυναικεία» λογοτεχνία. Στην πορεία ανακάλυψα δύο πράγματα: πρώτον, πόσο δραματουργικό ενδιαφέρον είχε το έργο της Οσέτσκα και τι εξαιρετικό υλικό ήταν για τους ηθοποιούς και δεύτερον, ότι η προηγούμενη μεγάλη εμπειρία μου στο σινεμά και στο θέατρο έχει κατασταλάξει με τέτοιον τρόπο, ώστε να μπορώ να βοηθήσω, να καθοδηγήσω τους ηθοποιούς ουσιαστικά.

ΤΕΜΠΟ: Επιστρέφετε στην Πολωνία για να ξεκινήσετε πρόβες σε ένα έργο του Βισπίάσκι, στο Εθνικό Θέατρο της Βαρσοβίας. Με δεδομένο ότι δύο από τις μεγαλύτερες φυσιογνωμίες του μεταπολεμικού παγκόσμιου θεάτρου ξεκίνησαν και έδρασαν στη χώρα σας, ο Γέρτζ Γκροτόφσκι και ο Ταντέους Κάντορ, και με δεδομένη την αλλαγή της πολιτικής κατάστασης στην Πολωνία, ποια εικόνα παρουσιάζει σήμερα το πολωνικό θέατρο;

Ντ. Ολμπρίχσκι: Κοιτάξτε, το θέατρο στην Πολωνία έχει μεγαλύτερη ιστορία από το ίδιο το κράτος της Πολωνίας, το οποίο άργησε να αυτονομηθεί. Η δική μας παράδοση είναι αυτή του Γκαίτε, του Σίλερ, του Πούσκιν, των μεγάλων του ρομαντισμού. Δεν είναι τυχαίο που σημαντικοί θεατρικοί συγγραφείς του αιώνα μας είναι Πολωνοί, μεταξύ των οποίων θα γνωρίζετε τον Γκομπρόβιτς και τον Μρόζεκ. Δεν είναι τυχαίο, λοιπόν, που τόσο το έργο του Γκροτόφσκι,

Το παλιό θαγόδι έγινε σκηνικό και σκηνή για όσους έχουν «λαχτάρα για κεράσια».

όσο και του Κάντορ είχε τέτοια απήχηση σε όλο τον κόσμο. Προσωπικά δαυμάζω τον Γκροτόφσκι για τις θεωρίες του και τις ικανότητές του ως δασκάλου, αλλά δεν μου άρεσαν οι παραστάσεις του. Ένιωθα ότι κάτι δεν πήγαινε καλά σ' αυτές. Αντίθετα, αγαπούσα βαθιά τον Κάντορ, γιατί οι παραστάσεις του ήταν υπέροχες, ήταν ένας «total artist», όχι απλώς ένας σκηνοθέτης, αλλά ένας συνθέτης του θεάτρου. Όσο για το πολωνικό θέατρο σήμερα, μπορώ να πω ότι αναζητεί ξανά την ουσία της λειτουργίας του και το κοινό του.

ΤΕΜΠΟ: Υπάρχουν κάποιοι πολιτικοί λόγοι που εξηγούν αυτήν την κρίση;
Ντ. Ολμπρίχσκι: Οποιοδήποτε. Κοιτάζετε, πριν από την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων τα θέατρα και οι κινηματογράφοι ήταν ένα είδος εκκλησίας, ήταν νησίδες ελευθερίας και αληθείας, ό,τι παρουσιαζόταν -εκ των συνθηκών- συνδεόταν με την ανάγκη μας για ελευθερία. Είχαμε γίνει ειδικόι στη χρήση της μεταφοράς, του υπαινικτικού λόγου, της ποίησης, για να μπορούμε να ξεγελάμε τη λογοκρισία. Και ξαφνικά η ελευθερία ήρθε, αλλά -όπως ήταν φυσικό- όχι αμέσως για τον καθένα. Οι άνθρωποι έπρεπε να βρουν εκ νέου πώς μπορούν να υπάρξουν υπό τις καινούριες συνθήκες, ποια είναι η πολιτική τους θέση, ποια η οικονομική τους κατάσταση. Απομακρύνθηκαν από τους χώρους τέχνης, γιατί οι προτεραιότητες άλλαξαν. Αλλά και οι ίδιοι οι άνθρωποι των τεχνών έπρεπε να αναζητήσουν το νέο πνεύμα που θα εμφύωνε τη δημιουργία τους. Έτσι, αυτή η παγωμένη περίοδος είναι μεταβατική προς τη νέα εποχή που είναι καθ' οδόν.
ΤΕΜΠΟ: Πιστεύετε ότι είναι βάσιμοι οι φόβοι που εκφράζονται για συρρίκνωση του ευρωπαϊκού κινηματογράφου

από τον αμερικανικό ανταγωνισμό;

Ντ. Ολμπρίχσκι: Οι κίνδυνοι ήταν ανέκαθεν και παραμένουν δύο: η έλλειψη ταλέντων και η έλλειψη χρημάτων. Πέραν αυτών, ωστόσο, μπορεί κανείς να παρατηρήσει ότι ο ευρωπαϊκός κινηματογράφος δεν κινδυνεύει από τις καλές αμερικανικές ταινίες, κινδυνεύει από τις κακές που συνηθίζουν το κοινό στο κακό γούστο. Κινδυνεύει, ακόμη, είτε από τις ευρωπαϊκές ταινίες που μιμούνται κακά τις αμερικανικές παραγωγές είτε απ' αυτές που, όντας υπερβολικά σοφιστικές, μόνες τους αποκλείουν το ευρύ κοινό. Πάντως, οι καλές ταινίες πάντα βρίσκουν το κοινό τους και το κοινό δεν είναι τόσο ηλίθιο, όσο φοβόμαστε. Όταν δει υπερβολικά πολλές σαλαμάρες, απλώς γυρίζει την πλάτη.
ΤΕΜΠΟ: Έχετε κανένα μεγάλο σχέδιο για το ευρύ ή ευρύτερο μέλλον;
Ντ. Ολμπρίχσκι: Είναι, νομίζω, ώρα να γυρίσω τη δική μου ταινία...

«ΛΑΧΤΑΡΑ ΓΙΑ ΚΕΡΑΣΙΑ»

Το θεατρικό έργο της Αγκνιέσκα Οσέτσκα θα παρουσιαστεί σε ένα βαγόνι τρένου σταθμευμένο στον σταθμό του Ρουφ, σε σκηνοθεσία Ντανιέλ Ολμπρίχσκι, μετάφραση Ηρώς Μαυροειδή και μουσική Μηνά Αλεξιάδη. Η διαμόρφωση του χώρου έγινε από τη Λέα Κούση, ενώ τα κοστούμια είναι της Ντόρας Λελούδα. Τους στίχους των τραγουδιών του έργου απέδωσε στα ελληνικά η Αφροδίτη Μάνου και τις χορογραφίες ανέλαβε η Νατάσα Ζούκα. Ο Ανδρέας Σινάνος είναι υπεύθυνος για τους φωτισμούς. Παιζουν η Τατιάνα Λύγαρη και ο Ανδρέας Νάτσιος.

ΤΕΜΠΟ: Ταλέντο υπάρχει, χρήματα υπάρχουν;

Ντ. Ολμπρίχσκι: Μπορεί να είμαι φύση ρομαντική, αλλά, όταν χρειαστεί, μπορώ να γίνω εξαιρετικά αποτελεσματικός, ακριβής, γρήγορος, πρακτικός. Θα βρω. Έπειτα, πάντα θυμάμαι το παράδειγμα του Πικάσο που χρησιμοποιούσε ο Βάιντα σε ανάλογες περιπτώσεις. Ο Πικάσο, λοιπόν, έλεγε: «Δεν έχω κίτρινο χρώμα, αλλά μπορώ να χρησιμοποιήσω μπλε. Θέλω να πω συνήθως οι λύσεις δεν λείπουν. Η δέληση λείπει».

«Είχαμε γίνει ειδικόι στη χρήση της μεταφοράς, του υπαινικτικού λόγου, της ποίησης, για να μπορούμε να ξεγελάμε τη λογοκρισία. Και ξαφνικά η ελευθερία ήρθε αλλά -όπως ήταν φυσικό- όχι αμέσως για τον καθένα».

ΝΤΑΝΙΕΛ ΟΛΜΠΡΙΧΣΚΙ